Hallitussihteeri Jarmo Tiukkanen
Maahanmuutto- ja kotouttamisyksikkö
Työ- ja elinkeinoministeriö

SELVITYS

30.1.2023 HE 114/2022 vp

Eduskunta / hallintovaliokunta

Viite: Hallintovaliokunnan 27.1.2023 toimittama lisäselvityspyyntö

Tausta: Voimassa olevan ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan työntekijän oleskeluluvan myöntämistä harkittaessa tulee varmistaa se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksyttyä terveydentilaa. Hallituksen esityksessä ehdotetun 72 a §:n 3 kohdan mukaan osapäätösharkinnassa tulee varmistaa, että hakemukseen liitetyt selvitykset ovat 71 §:n 1 ja 2 kohdan mukaiset. Ehdotetun 71 §:n 2 kohdan mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että työnantaja on varmistanut, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä, lupaa tai hyväksyttyä terveydentilaa, että työntekijä täyttää niitä koskevat vaatimukset.

Hallintovaliokunta on pyytänyt selvitystä:

- Miten ehdotettu sääntely edellä mainituilta osin käytännössä eroaa nykytilasta?
- Miten osapäätösharkinnassa nykyisin varmistetaan se, että työntekijä täyttää nuo vaatimukset?
- Onko olemassa esimerkkejä muista maista, joissa olisi luovuttu oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä edellytyksestä varmistaa, että työntekijä täyttää työssä vaadittavat erityistä pätevyyttä tai hyväksyttyä terveydentilaa koskevat vaatimukset?

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa selvityksenään seuraavaa:

Oleskelulupaprosesseja on hallituskauden aikana uudistettu ja lupaviranomaiset ovat siirtyneet tai siirtymässä riskiperusteiseen hakemuskäsittelyyn. Tavoitteena on kasvattaa viranomaisten tuottavuutta huomioiden kasvavat hakemusmäärät, rajalliset henkilöstöresurssit ja samanaikainen tarve tehostaa käsittely- ja ratkaisutoimintaa. Riskiperusteisen mallin avulla myös käsittelyn laatu paranee, kun korkean riskin hakemuksiin voidaan panostaa nykyistä enemmän resurssia seulomalla ne isosta massasta tarkempaan arviointiin.

TE-toimistoissa on jo aiemmin siirrytty menettelyyn, ettei osapäätösharkinnassa säännönmukaisesti tarkisteta jokaiselta työntekijältä todistuksia, koska käytäntö on osoittanut, ettei niissä ilmene epäselvyyksiä tai virheellisyyksiä.

Ehdotettu sääntely vastaa nykykäytäntöön. Jatkossakin työnantajan on varmistettava, että sen työntekijällä on erityinen pätevyys, lupa tai hyväksytty terveydentila, jos sitä työssä vaaditaan. Muutos oleskelulupamenettelyssä on se, että työnantaja vahvistaa hakemuksen yhteydessä lupaviranomaiselle varmistaneensa asian, mutta selvitystä ei edellytetä liitettävän hakemukseen. Vastuu vaadittavista selvityksistä on ensisijaisesti työnantajalla. TE-toimisto käyttää tapauskohtaista harkintaa sen

osalta, pyytääkö se selvitykset tutkittavaksi. TE-toimisto voi tehdä pyynnön varmistuakseen osapäätöksen osalta siitä, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle.

Tiedossa ei ole esimerkkejä maista, joissa olisi nimenomaisesti luovuttu edellytyksestä varmistaa, että työntekijä täyttää työssä vaadittavat erityistä pätevyyttä tai hyväksyttyä terveydentilaa koskevat vaatimukset. On ylipäätään vaikea arvioida, miten tietyn maan oleskelulupaviranomainen mahdollisesti varmistaa työssä vaaditun pätevyyden tai terveydentilan. Säänneltyihin ammatteihin vaaditaan kohdemaassa hyväksytty tai myönnetty pätevyys, mutta pätevyyden antavan koulutuksen tmv. voi jossain tapauksissa suorittaa myös kohdemaissa oleskeluluvan myöntämisen jälkeen.

Sääntelyllä ei ole vaikutusta laillisten ammattien pätevyysvaatimuksiin tai laillistamista koskeviin prosesseihin.